

مطالعه و تحلیل پژوهش های علمی کتب مقدس نمایه شده در پایگاه های علمی

عسگر اکبری

استادیار علم اطلاعات و دانش شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اراک، ایران akbari1149@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۹/۶/۲۷ - تاریخ پذیرش: ۹۹/۷/۲۹

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف مطالعه تطبیقی استفاده از کلیدواژه قرآن کریم و کتب مقدس انجیل و تورات در عناوین مقالات پایگاه های پاب مد، کتابخانه بریتانیا و کتابخانه کنگره برای بهره وری بهینه از آنها در شئون زندگی صورت گرفته است.

روش پژوهش: روش پژوهش تحلیلی - توصیفی و با استفاده از فنون علم سنجی انجام شده است. جامعه آماری مورد مطالعه تعداد مقالات علمی منتشر شده در پایگاه های پاب مد، کتابخانه بریتانیا و کتابخانه کنگره آمریکا است که در دوره ده ساله از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ در عناوین آنها از کلیدواژه کتب مقدس؛ قرآن، انجیل و تورات استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار اس. پی. اس. اس. استفاده شده است.

یافته ها: نشان داد که در بازه زمانی مذکور تعداد ۳۵۲۸۸ رکورد با عنوان کتب مقدس به ترتیب در پایگاه کتابخانه کنگره با ۲۱۹۹۷، کتابخانه بریتانیا ۱۳۲۰۲ و در پاب مد ۸۹ سند نمایه شده است که از تعداد کل مقالات منتشر شده در آنها، به ترتیب انجیل با ۸۰ درصد، قرآن با ۱۱/۳ درصد و تورات با ۸/۷ درصد در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

نتیجه گیری: استفاده از کتب مقدس در بسیاری از حوزه های علمی و به ویژه در حوزه پزشکی انجام می شود و کتابهای مقدس ادیان می توانند راهنما باشند.

واژگان کلیدی: قرآن، کتب مقدس، پایگاه پاب مد، کتابخانه بریتانیا، کتابخانه کنگره.

مقدمه

در طول تاریخ حیات بشریت، عنایت خداوند همیشه شامل بر هدایت انسان بوده و رسولانش برای راهنمایی مردم پیام‌هایی، گاهی شفاهی و گاهی مکتوب آوردند. وحی از جمله مفاهیم محوری در ادیان ابراهیمی است. در نگاه این ادیان، وحی راهی است که خداوند موصوف به تعالی و دیگران بودن، از آن طریق اراده، دستور، تعلیم و هدایت خود را به بشر منتقل می‌کند (معودی، صادق‌نیا، ۱۳۹۶). امروزه این پیام‌های مکتوب الهی، کتب مقدس نامیده می‌شوند. ادیان ابراهیمی (اسلام، مسیحیت و یهودیت) بخش مهمی از پیام‌های مکتوب الهی و با عنوان کتب مقدس شناخته می‌شوند. منظور از کتاب مقدس در اینجا روایت قابل اعتمادی است که حاوی معارف و حیانی است و در آیات متعددی مورد تأیید و تصدیق قرآن کریم قرار گرفته است (سلامی، ایازی، ۱۳۹۷).

این ادیان به ترتیب؛ دین یهودیت، حدود یک هزار سال قبل از میلاد؛ دین مسیحیت، در اوایل قرن میلادی و دین اسلام در قرن هفتم میلادی شکل گرفته‌اند. کتب مقدس این ادیان، هم‌اکنون راهنما و هدایت‌گر پیروان می‌باشد.

کتاب مقدس قرآن، به منزله جاودانه‌ترین سند تاریخی و جبل‌المتین خداوند از روزهای آغازین نزول تاکنون، همواره محور رویکردها و باریک‌بینی‌های اندیشه بشری بوده و با وجود گذشت بیش از چهارده قرن از نزولش، پیوسته الهام‌بخش زیباترین آفرینش‌های انسانی بوده است. به جرأت می‌توان گفت که هیچ نوشته‌ای، آسمانی یا زمینی، همچون قرآن، کانون بحث‌ها و کاوش‌ها نبوده است (حجتی، احسانی، ۱۳۸۵). در این زمینه از انیشتین^۱ نقل است که «قرآن کتاب جبر یا هندسه یا حساب نیست، بلکه مجموعه‌ای از قوانین است که بشر را به راه راست، راهی که بزرگترین فلاسفه دنیا از تعیین و تعریف آن عاجزند، هدایت می‌کند» (باقی‌زاده گیلانی، ۱۳۷۹).

کتاب انجیل بزرگ‌ترین منبع الهیات مسیحیت است که الهی‌دانان بزرگ مسیحی از سده‌های نخستین، آن را کلام و وحی الهی دانسته‌اند که از طریق روح‌القدس نازل شده و انبیا و

رسولان فقط وسیله و قلم او بوده‌اند (میرتبار، صادق‌نیا، ۱۳۹۳). مسیحیان معتقدند که خداوند می‌خواهد انسان را به سوی نجات راهنمایی کند و برای این کار از راه مکاشفه وارد عمل شده است. در واقع مکاشفه خدا، در الهیات مسیحی، همان جایگاهی را دارد که سخن گفتن خدا در یهودیت و اسلام دارد (بوودن^۲، ۲۰۰۵).

تورات، کتاب مقدس حضرت موسی (ع) است که پنج بخش اول کتاب مقدس یهودیان را شامل می‌شود. این کتاب، تنها یک کتاب مذهبی نیست، بلکه به یهودیان دستور می‌دهد چگونه زیست کنند و چگونه راستی در پیش گیرند و از کثرت دوری جویند (آذراحیان، ۱۳۸۵). تورات مجموعه‌ای از اندیشه‌های انسانی و فلسفه زندگی و مهمتر از همه یک اعلامیه اجتماعی و سیاسی است که به انسان‌ها می‌آموزد فقط بندگی خدا کنند و آزادانه زندگی کنند. آنچه که از کتب مقدس و آموزه‌های آنها مشخص است: خداشناسی رکن و محور اساسی و مهم‌ترین اصل الهیات نزد ادیان الهی است و قوام و دوام این ادیان بر آن استوار است؛ در جریان زندگی و اعمال جامعه ایمانی انسان را به امور خیر دعوت می‌کنند؛ بهترین و مطمئن‌ترین راه دستیابی به آموزه‌های اعتقادی، مراجعه به متون اصلی آن دین است.

پایگاه‌های علمی منبع اصلی اطلاعات و دانش هستند. پایگاه‌هایی مانند پایگاه پاب‌مد^۳، پایگاه کتابخانه کنگره آمریکا^۴ و پایگاه کتابخانه بریتانیا^۵، و... در انجام پژوهش‌ها برای پژوهشگران به منزله دروازه‌های دنیای دانش می‌باشند. آنها برای تجزیه و تحلیل جنبه‌های کمی تولیدات علمی در پایگاه‌ها از علم‌سنجی استفاده می‌کنند. در علم‌سنجی می‌توان میزان تولیدات علمی در زمینه یک موضوع خاص، یک کشور، یک فرد و ... برای تدوین سیاست‌ها، ارتباطات علمی و تحلیل استنادی، ارزیابی کمی و کیفی منابع، شاخص‌های رشد و توسعه و ... را مشخص نمود. رشد این نوع مطالعات در سالیان اخیر در مجامع علمی و

². Bowden

³. www.pubmed.com

⁴. www.loc.gov

⁵. www.bl.uk

¹. Einstein

معظم رهبری در جمع اساتید دانشگاه‌ها، در زمینه نگارش تولیدات علمی و ارجاع به آنها می‌فرمایند: «مقالات علمی نمایه‌شده‌ی کشور ما امروز مشتری دارد، یعنی مشتری کار علمی در دنیا فراوان است؛ ولی خب، این کافی نیست. بله، [اینکه] شما مقاله‌ای تهیه کنید و مرجع واقع بشود، و به آن ارجاع داده بشود، مایه‌ی افتخار است» (بیانات رهبر انقلاب اسلامی ایران، ۱۳۹۳/۰۴/۱۱). پس چرا از قرآن کریم در زمینه‌های علوم و معارف قرآنی مقاله استخراج نشود تا مرجعی برای اهل حقیقت قرار گیرد. قرآن کریم در این زمینه از پتانسیل فراوانی برخوردار است و می‌توان در مورد آن مقالات علمی فراوانی نوشت.

اگرچه که فرد مسلمان معتقد است که پژوهش‌های قرآنی پر از فایده است اما از آنجا که مؤمن و متعهد در پی یافتن پاسخ‌های خود است، نه اثبات ادعاهای خود، در یافتن پاسخ‌های متقن تلاش می‌کند. از این رو همان‌گونه که از عنوان پژوهش نیز مشخص است، پژوهش حاضر سعی در مشخص نمودن میزان استفاده از کتب مقدس قرآن کریم، انجیل و تورات در عنوان مقالات پایگاه‌های پاب‌مد^۱، کتابخانه بریتانیا^۲ و کتابخانه کنگره آمریکا^۳ از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ می‌باشد. بنابراین پژوهش حاضر بر آن است تا تولیدات علمی که در عنوان آنها از کلیدواژه قرآن کریم، انجیل و تورات استفاده شده را مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد، تا با تصویری روشن از وضعیت استفاده جهانی از کتب مقدس قرآن کریم، انجیل و تورات در جهت پژوهش‌های آتی و تدوین مقالات علمی مورد استفاده قرار گیرند.

همان‌گونه که اشاره شد پایگاه‌های اطلاعاتی و نشریات علمی مهمترین منابع علم‌سنجی هستند و پژوهشگران در بررسی مقوله‌ها معمولاً به آنها مراجعه می‌کنند. یکی از پژوهش‌های انجام شده در حوزه مطالعات مذهبی، بررسی میزان بهره‌گیری از قرآن و نهج‌البلاغه در مقالات علمی - پژوهشی، تیرگر، آق‌الری، فرج‌زاده آلان (۱۳۹۶) است، آنها از مجموع ۱۸۶۷۳۵ سند، ۶۹۰۷ مقاله منتشر شده در ۶۹۶ شماره از مجلات علمی - پژوهشی ۴۷ دانشگاه علوم پزشکی دریافتند که به ترتیب قرآن کریم و

بین‌المللی حاکی از آن است که توسعه این روش توجه افراد زیادی را به خود معطوف داشته است و به گونه فزاینده‌ای از این روش برای بررسی رشد علمی، ساختار علمی، روابط علمی و تولیدات علمی استفاده (رضایی‌اصفهانی، ۱۳۹۱) شده است.

آنچه که موجب کشف حقایق، تولید علم و استفاده از پایگاه‌های دانش می‌شود پژوهش است. پژوهش از منطلق قرآن کریم جایگاهی بس عظیم، مقدس و نقش‌آفرین دارد، به گونه‌ای که قرآن کریم در آیات بسیاری اسلام را دین تحقیق و تدبر و تفکر و دین پژوهش و تعقل تعریف می‌کند. توسعه کمی و کیفی تحقیقات درباره ابعاد متعدد مسائل دینی تا آنجا است که اصطلاح «دین پژوهی» در حوزه تحقیق و پژوهش برای تدوین متون علمی پدید آمده است. دین پژوهی مانند هر پژوهشی علمی مستلزم داشتن منابع غنی از منابع معتبر علمی و دینی است.

قرآن مجید در دین پژوهی بهترین منبع و ارزشمندترین جایگاه را دارد. «تعالی رتبه قرآن در مقایسه با دیگر منابع و معیار و مقیاس بودن آن در صحت و سقم میراث عظیم روایی از سویی و علاقه‌مندی انبوه محققان به مطالعه درباره شئون قرآن کریم از سوی دیگر سبب گردیده تحقیقات قرآنی در میان دیگر تحقیقات دینی جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص دهد. افزون بر این توافق همه مسلمانان در استناد به قرآن برای تأیید و کسب اعتبار گفته‌ها و دیدگاه‌های خود، این کتاب والا را در جایگاه نقطه پرگار دایره اسلام با فراگیری همه مذاهب آن قرار داده است» (بهمنی، ۱۳۸۸).

امروزه بسیاری از مراکز و مؤسسات علمی در حال انجام پژوهش‌های دینی هستند و موضوع دین‌پژوهی در اولویت کار تحقیقات و پژوهشی آنها قرار گرفته است. اگرچه هنوز از نظر کمیت و کیفیت این تحقیقات با شرایط ایده‌آل و مقتضیات جامعه امروزی که در آن زندگی می‌کنیم فاصله بسیاری دارد (بهمنی، ۱۳۸۸).

با توجه به نیازها و شرایط امروز بشری، قلوب مستعد و آماده جهانیان برای پذیرش ندای حق و حقیقت از زبان کتب مقدس؛ به یاری روش‌های نوین علمی از جمله تحقیق و تفحص و نگارش مقالات در پایگاه‌ها و مجامع علمی مهیا می‌باشد. مقام

1. PubMed

2. British Library

3. Library of Congress

۵۱۶ سند منتشر شده تا پایان سال ۲۰۱۶ تعداد ۳۵۵ مقاله اصلی بوده که از ۱ سند در سال ۱۹۳۲ به ۵۵ سند در سال ۲۰۱۶ افزایش یافته است. نویسندگان ایالات متحده آمریکا با تولید ۶۰ درصدی و نویسندگان ایران با ۵/۸ درصدی در نوشتن سهمیم بودند.

سنل و دمیر^۷ (۲۰۱۸) در تجزیه و تحلیل مقالات منتشر شده در مجله دین و سلامت بین سال‌های ۱۹۷۵ تا ۲۰۱۶ دریافتند که از مجموع ۲۶۸۳ مقاله منتشر شده، تعداد مقاله اصلی (۱۶۵۵)، ۱/۶۲٪) و مقالات مروری (۷۸۰، ۲۹/۳٪) و منابع تحریری (۱۶۹، ۶/۳٪)، ایالات متحده با (۱۶۶۵، ۶۲/۴۵٪) مقاله در رتبه اول و سپس استرالیا و کانادا قرار گرفتند. دانشگاه کرنل^۸ در ایالات متحده با (۷۳، ۲/۷۴٪) از کل مدارک بیشترین و دانشگاه‌های دوک^۹ و کالج پزشکی ویل کورنل^{۱۰} به ترتیب دوم و سوم بودند. بررسی‌های انجام شده در ایران و خارج از کشور نشان داد، تعداد مطالعاتی که به لحاظ روش‌شناسی با این روش پژوهش مرتبط هستند فراوان هستند، لیکن بررسی پیشینه‌های انجام شده نشان می‌دهد که پژوهشی با این عنوان موضوعی و جامعه تحقیقی انجام نشده است. پژوهشی که به منظور تحلیل روند تولیدات علمی کشورهای جهان در حوزه‌های موضوعی مختلف با استناد به استفاده از کلیدواژه کتب مقدس قرآن کریم، انجیل و تورات در عناوین مقاله‌های منتشر شده در سه پایگاه پاب‌مد، کتابخانه بریتانیا و کنگره انجام نگرفته است. لذا براساس اهمیت کتب ادیان ابراهیمی و به ویژه قرآن کریم در بین مسلمانان، آشنایی با میزان تعداد ارجاع به آنها و ویژگی‌های ساختاری مقالات نشریات ضروری به نظر می‌رسد. از این رو پژوهش حاضر در پی پاسخ‌گویی به این سؤالات است که:

مقالاتی که در عنوان آنها نام کتب مقدس آمده است چه تعداد است؟

نسبت مقالات با عنوان قرآن کریم، انجیل و تورات، در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی چگونه است؟
وضعیت مقالات قرآن کریم از نظر کمی و کیفی چگونه

نهج البلاغه ۴۰۴ و ۲۰ بار (۱ درصد) تکرار شده‌اند. خاصه و همکاران (۱۳۹۵) در بررسی جایگاه پژوهش‌های قرآنی در تولید علم جهانی با استفاده از فنون علم‌سنجی از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۵، تعداد ۱۴۷۹ رکورد در پایگاه وب‌آوساینس شناسایی کردند که ایالات متحده با ۳۳۷ فراوانی در رتبه اول و ایران با ۷۰ فراوانی در رتبه چهارم جهان قرار گرفته است.

در پژوهشی دیگر خاصه و حجازی (۱۳۹۴) در بررسی و تحلیل تولیدات علمی در حوزه قرآنی از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۵ با استفاده از نمایه‌های پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی. ۴۶۴ مدرک را شناسایی نمودند که دانشگاه ملک سعود^۱ با تولید ۱۳ مقاله، دانشگاه مالایا^۲ با ۱۲ مقاله و دانشگاه آزاد اسلامی با ۱۰ مقاله، نسبت به دانشگاه‌ها به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار داشتند. در این پژوهش کشورهای؛ آمریکا، مالزی و انگلستان بیشترین مقالات قرآنی و سهم ایران از تولیدات علمی جهان تنها ۳۳ مقاله بوده است.

خاصه، احمدی‌نژاد و حجازی (۱۳۹۱) در پژوهشی با استفاده از نمایه‌نامه‌های پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی. در بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۱ بر وضعیت تولیدات علمی جهان در حوزه قرآنی انجام دادند، دریافتند که میزان تولیدات علمی جهان در پایگاه اطلاعاتی آی.اس.آی. در حوزه قرآنی تعداد ۲۹۲ مدرک بوده است که دانشگاه میشیگان با تولید ۸ مدرک، دانشگاه ملک سعود با ۶ مقاله تولید علمی و دانشگاه مطالعات شرق آفریقا^۳ با تولید ۵ مدرک نسبت به سایر دانشگاه‌های جهان به ترتیب در رتبه اول تا سوم قرار دارند. همچنین سهم ایران از تولیدات علمی جهان در حوزه قرآنی تنها ۱۵ مدرک بوده که معادل ۵/۱۴ درصد از کل تولیدات علمی این حوزه بوده است.

محمدی و همکاران^۴ (۲۰۱۸) در پژوهشی بر نتایج علمی معنویت و افسردگی نمایه شده در پایگاه‌های اطلاعاتی اسکوپوس^۵، پاب‌مد و وب‌آوساینس^۶ انجام دادند، از مجموع

1. King Saud University

2. Malaya University

3. School of Oriental African Studies

4. Mohammadi, et al

5. Scopus

6. Web of Science (wos)

7. Senel & Demir

8. Cornell University

9. Duke University

10. Weill Cornell Medical College

است؟

به هر یک از پایگاه‌ها، از طریق جستجوی کلیدواژه‌های Quran، Bible، Torah مقالاتی که در عنوان آنها نام هر یک از این سه کتاب مقدس آمده بود استخراج شدند. در مرحله بعد با استفاده از نرم‌افزار اندنوت و با شیوه مقیاس فاصله‌ای، یعنی شمارش مقوله‌های استخراج شده از سه پایگاه پاب‌مد و کتابخانه بریتانیا و کتابخانه کنگره آمریکا، مقالات مورد ارزیابی قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. استفاده شده است.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر تعداد مقالات علمی که موضوع قرآن کریم و کتب مقدس انجیل و تورات در عنوان آنها بکار رفته است، در سه پایگاه علمی پاب‌مد، کتابخانه بریتانیا و کتابخانه کنگره آمریکا مورد ارزیابی قرار گرفته است که نتایج آن بشرح جدول شماره ۱ می‌باشد.

قرآن کریم که به عربی و برای مسلمانان است چه میزان در مرزهای خارج از مسلمانی و عربی شناخته شده و به عنوان یک منبع مورد استفاده یا ارجاع قرار گرفته است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر، پژوهش تحلیلی- توصیفی بوده و با استفاده از فنون علم‌سنجی انجام شده است که هدف از آن بررسی میزان استفاده از کلیدواژه کتب مقدس قرآن کریم، انجیل و تورات در عناوین مقالات علمی پایگاه‌های کتابخانه بریتانیا، کتابخانه کنگره آمریکا و پاب‌مد است. جامعه آماری پژوهش را تمامی مقالات سه پایگاه کتابخانه بریتانیا، کتابخانه کنگره آمریکا و پایگاه پاب‌مد از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ که در عناوین مقالات آنها کلیدواژه قرآن کریم، انجیل و تورات به کار رفته تشکیل می‌دهند. برای گردآوری داده‌ها در مرحله اول با مراجعه

جدول ۱. تعداد فراوانی مقالات با عنوان قرآن کریم و کتب مقدس

پایگاه	کتب	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	جمع
کتابخانه انگلیس	قرآن	۱۸	۴۶	۹۶	۹۶	۹۰	۱۱۶	۱۱۰	۱۱۵	۹۵	۱۱۵	۸۹۷
	انجیل	۲۷۹	۶۹۴	۱۰۸۵	۱۳۳۷	۱۳۴۵	۱۵۱۵	۱۳۷۳	۱۳۶۶	۱۵۰۵	۱۵۴۰	۱۲۰۳۹
کتابخانه کنگره	تورات	۱۶	۲۲	۲۶	۳۱	۲۵	۲۶	۳۳	۲۸	۲۹	۳۰	۲۶۶
	قرآن	۶۰	۲۰۷	۳۲۲	۳۰۹	۳۶۹	۳۷۷	۳۶۲	۳۷۵	۳۲۰	۳۶۵	۳۰۶۶
پایگاه پاب‌مد	انجیل	۴۳۸	۱۴۲۹	۱۸۷۲	۱۹۱۶	۱۹۷۳	۱۹۹۶	۱۹۶۲	۱۹۰۷	۱۳۹۷	۱۲۲۹	۱۶۱۱۹
	تورات	۱۱	۸۷	۱۸۸	۲۷۴	۳۵۰	۳۸۷	۴۱۰	۴۰۳	۳۵۴	۳۴۸	۲۸۱۲
پایگاه	قرآن	۱	۲	۳	۳	۸	۰	۲	۲	۲	۰	۲۳
	انجیل	۰	۶	۸	۶	۶	۵	۷	۷	۹	۱۰	۶۴
جمع	تورات	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۲
	جمع	۸۲۳	۳۶۰۰	۳۵۷۷	۳۹۷۲	۴۱۶۶	۴۴۲۲	۴۲۵۹	۴۲۰۴	۳۷۱۱	۳۶۳۷	۳۵۲۸۸

۲۰۱۰ با کمترین تعداد فراوانی به ترتیب با ۱۸ و ۶۰ عنوان بوده است. همچنین در پایگاه پاب‌مد که یک پایگاه پزشکی می‌باشد تعداد فراوانی نام قرآن کریم در عنوان مقالات در سال ۲۰۱۴ تعداد ۸ عنوان بیشترین و در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۹ هیچ مقاله‌ای با عنوان قرآن کریم منتشر نشده است. در مقایسه تعداد فراوانی مقالات منتشر شده در عنوان مقالات با نام قرآن کریم، انجیل و

براساس جدول شماره ۱، در سه پایگاه بررسی شده در بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ نشان داد که در مجموع تعداد ۳۵۲۸۸ مقاله دینی در عنوان آنها نام قرآن کریم، کتب مقدس انجیل و تورات بکار رفته است. براساس این جدول، قرآن کریم در عنوان مقالات سال ۲۰۱۵ بیشترین تعداد فراوانی در پایگاه‌های کتابخانه بریتانیا و کتابخانه کنگره به ترتیب با ۱۱۶ و ۳۷۷ عنوان و در سال

پاب‌مد تعداد ۲۳ (۶/درصد) از مجموع ۳۹۸۶ مقاله منتشر شده در بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ می‌باشد. بر همین اساس تعداد کل مقالاتی که در این سال‌ها با عنوان کتاب انجیل منتشر شده است در کتابخانه بریتانیا ۱۲۰۳۹ (۴۲/۷ درصد)، کتابخانه کنگره ۱۶۱۱۹ (۷۵/۱ درصد) و پایگاه پاب‌مد تعداد ۶۴ (۲ درصد) عنوان می‌باشد. همچنین تعداد کل مقالاتی که با عنوان کتاب تورات منتشر شده است در کتابخانه بریتانیا تعداد ۲۶۶ (۸/۶۳ درصد)، کتابخانه کنگره ۲۸۱۲ (۹۱/۳ درصد) و پایگاه پاب‌مد ۲ (۰/۰۷ درصد) از مجموع ۳۰۸۰ عنوان می‌باشد. نتایج بررسی پایگاه‌ها به تفکیک کتابخانه‌های بریتانیا، کنگره آمریکا و پایگاه پاب‌مد بشرح جداول شماره ۴ تا ۶ می‌باشند.

جدول ۴. تعداد فراوانی عناوین در پایگاه کتابخانه بریتانیا

کتابخانه بریتانیا	تعداد فراوانی	درصد فراوانی	درصد جمعی
قرآن کریم	۸۹۷	۶/۸	۶/۸
انجیل	۱۲۰۳۹	۹۱/۲	۹۸
تورات	۲۶۶	۲	۱۰۰
جمع	۱۳۲۰۲	۱۰۰	

براساس جدول فوق تعداد مقالاتی که در عناوین مقالات آنها در پایگاه کتابخانه بریتانیا نام کتاب مقدس انجیل آمده است تعداد ۱۲۰۳۹ عنوان با ۹۱/۲ درصد، قرآن کریم تعداد ۸۹۷ عنوان با ۶/۸ درصد و کتاب مقدس تورات ۲۶۶ عنوان با ۲ درصد به ترتیب بیشترین تا کمترین مجموع مقالات این پایگاه را تشکیل می‌دهند.

جدول ۵. تعداد فراوانی عناوین در پایگاه کتابخانه کنگره آمریکا

کتابخانه کنگره	تعداد فراوانی	درصد فراوانی	درصد جمعی
قرآن کریم	۳۰۶۶	۱۳/۹	۱۳/۹
انجیل	۱۶۱۱۹	۷۳/۳	۸۷/۲
تورات	۲۸۱۲	۱۲/۸	۱۰۰
جمع	۲۱۹۹۷	۱۰۰	

تورات در پایگاه‌های کتابخانه بریتانیا، کنگره آمریکا و پاب‌مد به شرح جدول شماره ۲ می‌باشد.

جدول ۲. تعداد مقالات هر پایگاه به تفکیک قرآن کریم، انجیل و تورات و درصد کل

پایگاه عنوان	فراوانی			جمع	درصد از کل
	بریتانیا	کنگره	پاب‌مد		
قرآن	۸۹۷	۳۰۶۶	۲۳	۳۹۸۶	۱۱/۳
انجیل	۱۲۰۳۹	۱۶۱۱۹	۶۴	۲۸۲۲۲	۸۰
تورات	۲۶۶	۲۸۱۲	۲	۳۰۸۰	۸/۷
جمع	۱۳۲۰۲	۲۱۹۹۷	۸۹	۳۵۲۸۸	۱۰۰

براساس جدول شماره ۲، تعداد مجموع مقالاتی که در عنوان آنها، کلید واژه قرآن کریم بکار رفته است تعداد ۳۹۸۶ مقاله با ۱۱/۳ درصد از کل مقالات منتشر شده دینی پایگاه‌های مورد بررسی می‌باشد. تعداد عناوینی که با عنوان انجیل منتشر شده است ۲۸۲۲۲ مقاله با ۸۰ درصد از کل مقالات منتشر شده دینی می‌باشد. تعداد عناوینی که با کلید واژه تورات منتشر شده است ۳۰۸۰ مقاله با ۸/۷ درصد از کل مجموع مقالات دینی سه پایگاه مورد بررسی می‌باشد. تعداد مقالات منتشر شده بر اساس پایگاه‌های علمی که با عنوان قرآن کریم، انجیل و تورات منتشر شده است بشرح جدول شماره ۳ می‌باشد.

جدول ۳. درصد تعداد مقالات با عنوان قرآن کریم و کتب مقدس در سه پایگاه پاب‌مد، کتابخانه بریتانیا و کنگره آمریکا

عنوان پایگاه	قرآن کریم		انجیل		تورات	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
بریتانیا	۸۹۷	۲۲/۵	۱۲۰۳۹	۴۲/۷	۲۶۶	۸/۶۳
کنگره	۳۰۶۶	۷۶/۹	۱۶۱۱۹	۵۷/۱	۲۸۱۲	۹۱/۳
پاب‌مد	۲۳	۰/۶	۶۴	۰/۲	۲	۰/۰۷
جمع	۳۹۸۶	۱۰۰	۲۸۲۲۲	۱۰۰	۳۰۸۰	۱۰۰

همانگونه که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود در سه پایگاه مورد بررسی، تعداد کل مقالاتی که با عنوان قرآن کریم منتشر شده است نشان داد که کتابخانه بریتانیا تعداد ۸۹۷ (۲۲/۵ درصد)، کتابخانه کنگره ۳۰۶۶ (۷۶/۹ درصد)، پایگاه

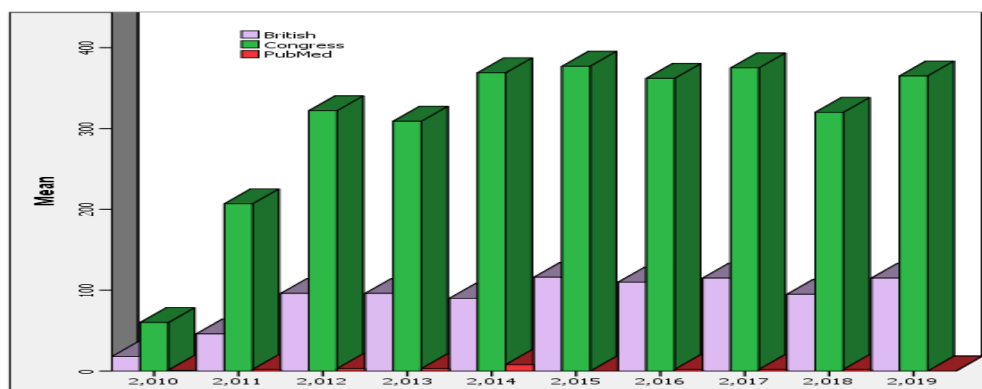
با ۲/۴ درصد مجموع مقالات منتشره این پایگاه را تشکیل می دهند.

جدول ۶. تعداد فراوانی عناوین در پایگاه پابمد

کتابخانه کنگره	تعداد فراوانی	درصد فراوانی	درصد تجمعی
قرآن کریم	۲۳	۲۵/۸	۲۵/۸
انجیل	۶۴	۷۱/۸	۹۷/۶
تورات	۲	۲/۴	۱۰۰
جمع	۸۹	۱۰۰	

براساس جدول فوق از مجموع ۲۱۹۹۷ عنوان مقاله دینی منتشر شده در کتابخانه کنگره، تعداد مقالاتی که با عنوان کتاب مقدس انجیل منتشر شده، ۱۶۱۱۹ با ۷۳/۳۶ درصد، قرآن کریم با تعداد ۳۰۶۶ عنوان با ۱۳/۹ درصد و کتاب مقدس تورات ۲۸۱۲ عنوان معادل ۱۲/۸ درصد به ترتیب بیشترین تا کمترین تعداد مقالات منتشره این پایگاه می باشند.

براساس جدول ۶ از مجموع ۸۹ عنوان مقاله دینی منتشر شده در پایگاه پابمد، تعداد مقالاتی که با عناوین کتاب مقدس انجیل منتشر شده است تعداد ۶۴ عنوان با ۷۱/۸ درصد، قرآن کریم با تعداد ۲۳ عنوان با ۲۵/۸ درصد و کتاب مقدس تورات با ۲ عنوان

نمودار ۱. تعداد فراوانی عناوین قرآن کریم در پایگاه‌های کتابخانه بریتانیا، کتابخانه کنگره آمریکا و پابمد

اوج خود رسیده است.

در مجموع ۳۵۲۸۸ مقاله منتشر شده دینی در سه پایگاه پابمد، کتابخانه بریتانیا و کتابخانه کنگره، به ترتیب کلیدواژه انجیل با ۲۸۲۲۲ بار تکرار در عنوان با ۸۰ درصد در رتبه اول، کلیدواژه قرآن کریم با ۳۹۸۶ بار تکرار در عنوان ۱۱/۳ درصد در رتبه دوم و کلیدواژه تورات با ۳۰۸۰ بار تکرار در عنوان ۸/۷ درصد در سوم قرار گرفته است. نتایج پژوهش با پژوهش‌های خاصه و همکاران (۱۳۹۵)، خاصه و حجازی (۱۳۹۴) و محمدی و همکاران (۲۰۱۸) مبنی بر این که تولیدات علمی در حوزه دینی مسلمانان و ایرانیان نسبت به غربی‌ها خیلی کم‌تر است همسو می باشد.

در تبیین نتایج پژوهش در حوزه پزشکی (پابمد) به نظر

بحث و نتیجه گیری

در بررسی پژوهش سه دین ابراهیمی اسلام، مسیحیت و یهودیت مشاهده شد که محققین و پژوهشگران به کتب دینی توجه خاصی دارند و در پژوهش‌های خود از آنها برای حل مسایل زندگی استفاده می کنند.

در تبیین نتایج پژوهش به نظر می رسد در طی ده سال گذشته علاقه پژوهشگران و محققین در پژوهش و نوشتن مقاله در مورد قرآن کریم و کتب مقدس سیر صعودی داشته است که البته شیب سیر صعودی به قرآن کریم و استفاده از ارجاع و گرایش به رهنمودهای قرآنی در جوامع بشری نسبت به کتب مقدس بیشتر بوده و در طول سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ به طور میانگین سیر صعودی داشته و در بین سال‌های ۲۰۱۵-۲۰۱۷ به

می‌رسد که پژوهشگران در این حوزه موفق‌تر عمل کرده‌اند. همان‌گونه که نتایج نشان داد بیش از ۲۵ درصد از عناوین مقالات این پایگاه از کلیدواژه قرآن کریم استفاده کرده است که نشان از تلاش و موفقیت پژوهشگران مسلمان در استفاده و بکارگیری کلیدواژه قرآن کریم در تحقیقات علمی و پژوهشی دارد. نتایج این بخش پژوهش برخلاف پژوهش تیرگر، آقارلی، فرج‌زاده آلان (۱۳۹۶) مبنی بر استفاده کم از قرآن و نهج‌البلاغه در نشریات داخلی، از رشد متناسبی برخوردار است.

بنابراین باید در نظر داشت، با توجه به این که زبان رسمی اکثریت کسانی که در این پایگاه‌ها با کلیدواژه قرآن کریم مبادرت به پژوهش و نوشتن مقاله کرده‌اند، غیر از زبان انگلیسی است و از سویی هر سه پایگاه مورد بررسی در این پژوهش نیز کاملاً در سیطره انگلیسی‌زبانان است، ولی تعداد زیاد عناوین، سیر صعودی مقالات، اهمیت و مرجعیت قرآن کریم را در بین جهانیان به‌وضوح نشان می‌دهد. این بدین معنی است که مسلمانان به شهادت خود قرآن کریم، معتقد هستند قرآن بهترین راه و قوانین را برای بشریت عرضه می‌دارد. قرآن کتاب زندگی، سعادت و هدایت است. تدبر در این کلام الهام‌بخش، سلامتی و سعادت در دنیا و آخرت را نصیب انسان خواهد کرد. با این وجود، برای ترویج و تبلیغ فرهنگ قرآنی تلاش بیشتری لازم است. لذا بر مسلمانان و بویژه محققان فرض است که هرچه بیشتر در معرفی پتانسیل حل مشکلات جوامع، قرآن کریم این کتاب هدایت بشریت تلاش نمایند.

معیارهای جاودانه قرآن کریم برای شناخت حقایق و معارف غیبی، اسرار و حکم، شرایع و احکام و ... هر کدام جلوه‌ای از جلوه‌های قرآن کریم است. باوجود همه مسائل اجتماعی، سیاسی و فرهنگی کشورها، ملاحظه می‌شود که تعداد فراوانی عناوین چاپ شده با عنوان قرآن کریم در عنوان مقالات پایگاه‌ها مورد ارزیابی، در حال رشد است. لذا این موضوع مؤید این حقیقت است که اولاً قرآن کریم مورد علاقه جهانیان می‌باشد، ثانیاً بسیاری از پژوهشگران و محققان در پژوهش‌هایشان به قرآن کریم استناد می‌کنند، ثالثاً رشد کمی استفاده از قرآن کریم در جهان نشان از حقایق روشن آن دارد.

پیشنهادهای پژوهشی عبارتند از:

بررسی ملیت نویسندگان مقالات مطالعات مذهبی در پایگاه‌های پاب‌مد، کتابخانه کنگره آمریکا و کتابخانه بریتانیا
ارزیابی کمی و کیفی جایگاه مقالات نمایه شده قرآنی در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی
تحلیل علم‌سنجی مطالعات قرآنی در پایگاه‌های معتبر بین‌المللی

منابع

- امینی گلستانی، م؛ امینی گلستانی، ط. (۱۳۹۶). *اسلام دین صلح و گفتگو با ادیان*. جلد اول. تهران: محمد امینی گلستانی.
- آذراحیان، ه. (۱۳۸۵). *پیام زندگی: تفسیر مطالب مندرج در پنج کتاب توره مقدس*. تبریز: شرکت کتاب.
- باقی‌زاده گیلانی، ر. (۱۳۷۹). *هشتصد نکته درباره قرآن*. قم: گاه سحر.
- بهمنی، س. (۱۳۸۸). *تک نگاره‌های قرآنی: معیار پژوهش قرآنی*. پژوهش‌های قرآنی، (۵۷)، ۱۴۲-۱۷۵.
- تیرگر، آ؛ آقارلی، ز؛ فرج‌زاده آلان، د. (۱۳۹۶). *بررسی میزان بهره‌گیری از قرآن و نهج‌البلاغه در مقالات علمی-پژوهشی فارسی در دانشگاه‌های علوم پزشکی*. دین و سلامت، (۲)، ۷۶-۶۸.
- حجتی، م. ب؛ احسانی، ک. (۱۳۸۵). *منطق تفسیر قرآن به قرآن و بررسی رابطه آن با روایات ضرب قرآن*. پژوهش دینی، (۱۴).
- حسینی خامنه‌ای، س. ع. (۱۳۹۳). *بیانات در دیدار اساتید دانشگاه*. ۱۱/۰۴/۱۳۹۳.
- خاصه، ع. ا؛ احمدی‌نژاد، ف؛ حجازی، س. (۱۳۹۱). *بررسی و تحلیل پژوهش‌های قرآن در عرصه بین‌المللی ISI*. قرآن و علم، (۱۰)، ۱۴۵-۱۶۶.
- خاصه، ع. ا؛ حجازی، س. (۱۳۹۴). *زبان بین‌المللی، حلقه مفقوده پژوهش‌های قرآنی: نگاهی به مقالات آی. اس. آی*. با موضوعات قرآنی، مجموعه مقالات برگزیده نوزدهمین جشنواره قرآن و عترت دانشگاه پیام‌نور، زنجان.
- خاصه، ع. ا. و همکاران (۱۳۹۵). *بررسی جایگاه مطالعات قرآنی در تولید علم جهانی با استفاده از فنون علم‌سنجی*. فصلنامه مطالعاتی قرآنی، (۲۸)، ۴۷-۶۹.
- رضایی‌اصفهانی، م. ع؛ رضایی‌آدریانی، ا. (۱۳۹۱). *بررسی چهارده*

Guide. London: Continuum.

- Senel, E.; Demir, E. (2018). Bibliometric and Scientometric Analysis of the Articles Published in the Journal of Religion and Health Between 1975 and 2016. *Journal of Religion and Health*, 57(5-6).
- Mohammadi, J. Et al. (2018). A Review of Scientific Outputs on Spirituality and Depression Indexed in Important Databases. *International Journal of Medical Reviews*, 5(1), 41-46.

- اعجاز علمی قرآن در تفسیر نمونه. قرآن و علم، (۱۰)، ۸۹-۱۱۶.
- سلامی، ا؛ ابازی، س.م.ع. (۱۳۹۷). مقصود از تورات و انجیل در قرآن. پژوهش‌های قرآنی، ۲۳(۸۶)، ۷۶-۱۰۱
- مسعودی، ف.؛ صادق‌نیا، م. (۱۳۹۶). الهامی بودن تورات به روایت قرآن کریم و سنت دینی یهود. پژوهش‌های ادیانی، ۵(۱۰)، ۲۵-۴۰.
- میرتبار، س.م.؛ صادق‌نیا، م. (۱۳۹۳). بررسی و نقد درون‌دینی حجیت کتاب مقدس در مسیحیت. پژوهش‌های ادیانی، ۲(۴)، ۲۷-۴۷.
- نورالتقلین، ج ۲، ص ۴۰۹.
- Bowden, J. (2005). *Christianity: The Complete*

Study and analysis of scientific researches of holy books indexed in scientific databases

Asgar Akbari

Assistant Professor, department of Knowledge and Information Science, Islamic Azad University, Arak Branch,
Iran. akbari1149@gmail.com

Abstract

Objective: The aim of this comparative study is to use the keywords of the Quran, the Bible (New Testament) and the Torah (Old Testament) in the titles of articles in the PubMed databases, the British Library and the Library of Congress, in order to make the best use of them in everyday life.

Methods: The research method is analytical-descriptive and performed using Scientometric techniques. The statistical population of the study was scientific articles published in the databases of the PubMed, the British Library and the Library of Congress. The Quran, the Bible and the Torah are used.

Results: The Findings indicated that in the mentioned time return, 35288 records with the title of holy books have been indexed in the Library of Congress with 21997, the British Library with 13202, the PubMed database with 89 documents. That, of the total number of articles published in the databases respectively: the Bible with 80%, the Quran with 11.3% and the Torah with 8.7%.

Conclusion: The use of holy books in many scientific fields, especially in the field of medicine is used and can help as a guide.

Keywords: Quran, Bible, Holy books, PubMed, British Library, Library of Congress.